

บทความวิจัย (Research Article)

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ

RESULTS OF LEARNING MANAGEMENT WITH SOCIAL LEARNING PROCESS TO ENHANCE PUBLIC MIND OF PUBLIC MIND CLUB STUDENTS

Received: June 30, 2017

Revised: August 3, 2017

Accepted: August 4, 2017

เพ็ญภา วันศรี^{1*} และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์²

Pennapa Wonsri^{1*} and Chaiwat Sutthirat²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

^{1,2}Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: cotton_1232@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านจิตสาธารณะหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม และเปรียบเทียบจิตสาธารณะหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ และแบบเขียนรายงานตนเอง ดำเนินการวิจัยโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ใช้เวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2-3 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง สังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ และให้นักเรียนเขียนแบบรายงานตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติ t-test (one sample test) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม จากการสังเกตครั้งที่ 1 โดยรวมอยู่ในขั้นการเห็นคุณค่า ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.67) และจากการสังเกตครั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53)
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม มีจิตสาธารณะหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ของร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ การรับใช้สังคม จิตสาธารณะ กิจกรรมชุมนุม

Abstract

The purposes of this research were to study the public mind development and to compare students' public mind after learning through service learning process with 70 percentage criterion. Target of 30 Public Mind Club were studying in grade 9 students of Bangmunnakphoomiwiththayakhom School, Bangmunnak District, Pichit Province. The instruments used in the study were 4 lesson plans, Public mind observation from and the self – report. The study was conducted through learning management for 5 weeks, 3-4 hours a week, totally 14 hours. The data were analyzed by using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test (one sample test) and Content Analysis.

1. The results revealed that the students public mind through Service learning Process step of Valuing ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.67) for the first observation and step of Characterization ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.53).
2. The results of students behavior on public mind for the second observation was higher than the 70 percentage with the criterion at the .01.

Keywords: Learning Management, Service Learning, Public Mind, Activity Club

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นยุคเทคโนโลยีขั้นสูง ยุคของข้อมูลสารสนเทศ ยุคสังคมแห่งความรู้ ยุคของสังคมประชาธิปไตย ยุคของสังคมเครือข่าย ยุคของการบูรณาการ ยุคสังคมเมือง ยุคของการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และเป็นยุคของการแสวงหาความเต็มเต็มในจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสภาพที่เราจะต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับประเทศ ระดับสังคมส่วนย่อย และระดับปัจเจกบุคคล จนเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือต้านทานได้ (Chareonwongsak, 2000, pp. 80-86) จากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในบริบททางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคของสังคมเมือง ยุคของการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบทั้งในระดับประเทศ ระดับสังคมส่วนย่อย และระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งผลกระทบเชิงลบที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย อาทิ การย่อหย่อนในศีลธรรมและจริยธรรมการขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสาธารณสุขของส่วนรวมเพิ่มมากขึ้น การไม่ช่วยกันรักษาสถาบันดีสิ่งของ สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนที่ต้องให้ความสำคัญทั้งในระดับโลก ระดับประเทศและระดับบุคคล (Sutthirat, 2014, p. 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นับว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียน จึงได้กำหนดให้จิตสาธารณะ เป็น 1 ใน 8 ของลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสร้างจิตสำนึก

ของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทย พลเมืองโลก ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยก็ได้มีความพยายามในการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในสังคม และให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษามรดกประเพณีส่วนรวมและประเทศชาติ (Ministry of Education, 2008, p. 5) แม้จะมีการช่วยกันพัฒนาจิตสำนึกแต่การขาดจิตสำนึกของคนไทยก็ยังมิให้เห็นเสมอ โดยที่คนไทยส่วนหนึ่งเพราะคนไทยยังคงฝังแน่นอยู่กับแนวคิดที่ว่า คนเป็นของรัฐ แต่รัฐต่างหากที่เป็นเจ้าของประเทศเป็นเจ้าของสถานที่ราชการ เป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะ ประชาชนเป็นผู้พึ่งพา ดังนั้นสมบัติสาธารณะเกือบทุกอย่าง รวมถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ที่เป็นสาธารณะทั้งหลาย จึงมักเสียหาย ไม่มีใครรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะดูแลรักษา เราจึงพบสมบัติที่เป็นสาธารณะต่างๆ อยู่ในสภาพที่ชำรุดเสียหาย ปัญหาสิ่งสาธารณะสมบัติถูกทำลายกันมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความเคยชินในการใช้ทรัพยากร ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (Chungphisud, 2001, pp. 22-23) ปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกอยู่มาก ดังนั้น ควรปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกให้มากขึ้นในสังคมไทย เพราะจิตสำนึกเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ จิตสำนึกที่เกิดขึ้นแล้วยากที่จะหยุดหรือหมดหายไปคนที่มีจิตสำนึกที่ดีด้านใด จะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกของตน และใช้จิตสำนึกด้านนั้นๆ ของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา (Singhapol, 1999, pp. 15-16)

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีแนวคิดพื้นฐานการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นักเรียนจะต้องได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง และมีความเชื่อว่าการพัฒนาและการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่นักเรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับบทบาททางสังคมในการพัฒนาทางปัญญาของนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมุมมอง ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้วิธีการที่จะนำไปสู่การมีจิตสำนึกคือการกระตุ้นด้วยการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่มีการตั้งคำถาม อภิปราย ได้แย่งความคิดจนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์ และจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นเหตุ และสิ่งที่เป็นผล ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะการที่จะพัฒนาจิตสำนึกนั้นสามารถนำเอาทฤษฎี แนวคิด มาช่วยพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการมีจิตสำนึกได้ โดยการพัฒนาจิตสำนึกต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากการจัดสิ่งเร้าเพื่อสร้างความสนใจ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และคิดด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนเกิดความสนใจ พอใจ แล้วจึงจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ตอบสนอง เพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดี ชื่นชอบ พอใจต่อสิ่งนั้น นักเรียนก็จะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน และปฏิบัติจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวันในที่สุด

จิตสำนึกเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสำนึกจะเป็นผู้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ดังนั้น จิตสำนึกจึงเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านต่างๆ ที่ได้ผลนั้นควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านต่างๆ ที่ได้ผลนั้นควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการรับการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กเป็น “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย”

การเสริมสร้างจิตสาธารณะตั้งแต่ในวัยเด็กนั้นเพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง โดยให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ รวมทั้งมีการฝึกฝนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการกระทำที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างแท้จริงจนเกิดเป็นลักษณะ (Sutthirat, 2014, pp. 73-74) ซึ่งผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก คือ บิดา มารดา ครูและเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชน หากบุคคลเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติส่วนรวมให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเด็กจะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีติดตัวไป (Kasemnat, et al., 2003, p. 1) ซึ่งถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เขาสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกายสบายใจ ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดีที่เหมาะสมกับครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป (Sutthirat, 2014, pp. 7-8)

แนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะมีมากมาย แต่แนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ คือ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้ทำความรู้จักกับชุมชน วิเคราะห์ถึงความต้องการของชุมชนที่ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือได้ โดยนำความรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งได้เรียนรู้จากการลงมือช่วยเหลือชุมชนด้วย ความสำคัญของการรับใช้สังคม คือ การที่ผู้เรียนและชุมชนต่างได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ ไม่ใช่เกิดประโยชน์เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (Tonsricharoen, 2003, p. 77) อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จึงทำให้มีความหมายต่อตนเอง และต้องการที่จะนำไปใช้ประสบการณ์ในด้าน การรับใช้สังคม นับเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงต่อการเรียนรู้ การรับใช้สังคมตามความต้องการของชุมชนและสังคม นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือสังคมโดยตรงแล้ว ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม และสามารถพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติของผู้เรียนได้อย่างดี การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เป็นการเรียนรู้จากความเป็นจริงตามสภาพที่แท้จริง จึงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสังคมได้จริง (Khammani, 2008, pp. 132-133) ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ กิจกรรมชุมนุมจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของกิจกรรมนักเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งเน้นจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน สามารถจัดได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และจัดได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมจึงได้จัดกิจกรรมชุมนุมจิตสาธารณะขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามการส่งเสริมของหลักสูตร โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกด้านสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้รู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นกิจกรรมตามความสมัครใจ นักเรียนจะต้องลงมือกระทำด้วยความรับผิดชอบของตนเอง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการกระทำนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม พบว่า Vechayant (2001) ได้ทำการวิจัยพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าความตระหนักในการรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียน และกรณีศึกษาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมมีพัฒนาการรับใช้สังคมสูงขึ้นตามลำดับ และ Taitorphon, et al. (2015, pp. 1-12) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และ Chuayprom and Kaewurai (2016) ได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะทุกด้านและโดยรวมหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น และในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการรับใช้สังคมสามารถที่จะทำให้นักเรียนมีจิตสาธารณะสูงขึ้นได้ จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตสาธารณะที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ ของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ จำนวน 30 คน โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ใช้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม พุทธศักราช 2559 โดยผู้วิจัยนำเนื้อหาการเรียนรู้มาจากองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 เรื่อง ดังนี้ ความมีน้ำใจ การดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตัวแปร

1. ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม
2. ตัวแปรตาม คือ จิตสาธารณะ

ระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการทดลอง ใช้เวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2-3 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม

1.1 ศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มของกิจกรรมชุมนุม หลักการและเหตุผล เป้าหมายของชุมนุม กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล

1.2 ศึกษาหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม และจิตสาธารณะ

1.3 ออกแบบโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย หัวเรื่อง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเวลา (ชั่วโมง)

1.4 กำหนดโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเตรียมความพร้อมก่อนรับใช้สังคม (2 ชั่วโมง) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องความมีน้ำใจ (4 ชั่วโมง) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน (4 ชั่วโมง) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (4 ชั่วโมง) รวมจำนวน 4 แผน เวลาทั้งหมด 14 ชั่วโมง

1.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ประกอบด้วย หัวเรื่อง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จำนวน 4 แผน ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ และคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาแปลผลหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ซึ่งพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.37)

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

2. ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ และศึกษาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

2.2 กำหนดลักษณะของแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยการใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert) ซึ่งกำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ ตามกระบวนการพัฒนาจิตพิสัย (Affective Domain) คือระดับขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization) ระดับขั้นการจัดระบบ (Organizing) ระดับขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) ระดับขั้นการตอบสนอง (Responding) ระดับขั้นการรับรู้ (perceiving or receiving)

2.3 กำหนดโครงสร้างของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ มีรายการการสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน มีรายการการสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ จำนวน 6 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะตามโครงสร้างที่กำหนดไว้

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปรับปรุง

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) กับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.6 นำผลคะแนนมาหาค่าความสอดคล้องและนำค่าความสอดคล้องที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งพบว่าแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ แล้วนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยใช้วิธีของ Cronbach ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ มีค่าเท่ากับ 0.86

2.7 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ มาปรับปรุงและจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. ขั้นตอนการสร้างแบบเขียนรายงานตนเอง

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบเขียนรายงานตนเอง และศึกษาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

3.2 กำหนดโครงสร้างของแบบเขียนรายงานตนเอง เป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ

3.3 สร้างแบบเขียนรายงานตนเองตามโครงสร้างที่กำหนดไว้

3.4 นำแบบเขียนรายงานตนเองเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปรับปรุง

3.5 นำแบบเขียนรายงานตนเองให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) กับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 ทุกข้อ และมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในทุกประเด็น

3.6 นำแบบเขียนรายงานตนเองมาจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การดำเนินการทดลอง

1. ชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้นักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะทราบ

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ภาคการเรียนรู้ที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 4 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2-3 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง

3. นักเรียนเขียนรายงานตนเองตามอิสระ เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนด โดยใช้แบบเขียนรายงานตนเอง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ

4. การสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนด โดยครูประจำชุมนุมจิตสาธารณะ และผู้วิจัยร่วมกันสังเกต ทั้ง 2 ครั้ง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ ดังนี้

1. นำผลการสังเกตพฤติกรรมด้านสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ หลังการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง มาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)

4 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในขั้นการจัดระบบ (Organizing)

3 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)

2 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในขั้นการตอบสนอง (Responding)

1 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving)

2. นำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสาธารณะขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง นักเรียนมีจิตสาธารณะขั้นการจัดระบบ

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง นักเรียนมีจิตสาธารณะขั้นการเห็นคุณค่า

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง นักเรียนมีจิตสาธารณะขั้นการตอบสนอง

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง นักเรียนมีจิตสาธารณะขั้นการรับรู้

3. การวิเคราะห์แบบเขียนรายงานตนเอง นำผลการเขียนรายงานตนเองที่นักเรียนเขียนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับการเขียนรายงานตนเอง แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความมีน้ำใจ 2) ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ

ตาราง 1 แสดงผลการศึกษาพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ

องค์ประกอบจิตสาธารณะ	การสังเกตครั้งที่ 1			การสังเกตครั้งที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับจิตสาธารณะ
องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ	3.29	0.69	ขั้นการเห็นคุณค่า	4.48	0.52	ขั้นการจัดระบบ
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน	3.35	0.64	ขั้นการเห็นคุณค่า	4.59	0.49	ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.28	0.68	ขั้นการเห็นคุณค่า	4.53	0.61	ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย
เฉลี่ยทั้งหมด	3.31	0.67	ขั้นการเห็นคุณค่า	4.53	0.53	ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ จากการสังเกตครั้งที่ 1 ทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยรวมอยู่ในขั้นการเห็นคุณค่า

($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.67) และจากการสังเกตครั้งที่ 2 ทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยรวมอยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.53)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับการเขียนรายงานตนเอง แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความมีน้ำใจ พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ดังนี้

1) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะต่อผู้ปกครอง คือ การช่วยเหลืองานบ้าน ได้แก่ กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน 2) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะต่อครู คือ ช่วยครูถือของ แจกใบงาน สมุด และการทำงานสะอาดห้องเรียน 3) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะต่อเพื่อน ได้แก่ ช่วยเหลือเพื่อนทำงานกลุ่ม ทำเวร และช่วยสอนเพื่อนในด้านการเรียน 4) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะที่นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อทำความสะอาดห้อง ได้แก่ กวาดห้อง ถูห้อง นำขยะไปทิ้ง 5) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะที่นักเรียนได้ช่วยประหยัดพลังงาน ได้แก่ ปิดไฟ ปิดพัดลม และปิดน้ำทุกครั้งเมื่อไม่ใช้งาน และ 6) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะที่นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้อง ได้แก่ การไม่ส่งเสียงดัง ไม่เล่นกันในห้อง ไม่นำอาหารเข้ามากินในห้อง และไม่เล่นกีฬาในห้องเรียน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ดังนี้ 1) นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะถึงการไม่ทำลายสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน ได้แก่ ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ไม่ขีดเขียนผนังในห้องน้ำ 2) นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะถึงการดูแลรักษาความสะอาดสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน ได้แก่ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนโดยการไม่ทิ้งขยะลงพื้น สอดส่องดูแลบริเวณอาคารเรียนไม่ให้มีเศษขยะ หรือหากพบเห็นเศษขยะก็เก็บขยะลงถัง 3) นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะถึงการไม่เคลื่อนย้ายสิ่งของที่อยู่ในสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน หากพบเห็นนักเรียนก็เก็บอุปกรณ์เหล่านั้นเข้าที่ หรือแจ้งให้ภารโรงทราบ 4) นักเรียนไม่หยิบจับสิ่งของที่อยู่ในสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน ได้แก่ ไม่นำอุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์กีฬาไปแอบไว้กับตัว ไม่ขโมยหนังสือในห้องสมุด 5) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของการใช้สาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน ได้แก่ ปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามกฎระเบียบได้วางไว้ และ 6) นักเรียนพบว่าสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียนถูกทำลาย นักเรียนปฏิบัติตนโดยการแจ้งภารโรง แจ้งครู และตักเตือนเพื่อนไม่ให้ทำลายสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ดังนี้ 1) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในห้องเรียน ได้แก่ การไม่ทิ้งขยะในห้องเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน 2) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในการเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน คือ การกวาดใบไม้รอบๆ อาคารเรียน การเก็บขยะ และการดูแลต้นไม้ ดอกไม้ในสวนหย่อม 3) พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม คือ การทำความดีให้กับชุมชนบริเวณรอบๆ โรงเรียน ได้แก่ วัตถุประสงค์ ซึ่งนักเรียนได้ไปทำความสะอาดบริเวณโบสถ์ และเก็บขยะรอบๆ บริเวณวัด และ 4) นักเรียนคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อห้องเรียน โรงเรียน และสังคม ทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือคนอื่นอยู่เสมอ และเป็นคนคิดบวก

3. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ หลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดลอง	n	คะแนน เต็ม	คะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 70)	$\bar{X}$	S.D.	t	P
สังเกตหลังเรียน	30	80	56.00	72.50	1.78	50.74**	0.000

** $p < .01$

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนมีจิตสาธารณะ หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมจากการสังเกตหลังเรียน ($\bar{X} = 72.50$, S.D. = 1.78) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (56.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม จากการสังเกตครั้งที่ 1 โดยรวมอยู่ในขั้นการเห็นคุณค่า ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.67) และจากการสังเกตครั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53)
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม มีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม จากการสังเกตครั้งที่ 1 โดยรวมอยู่ในขั้นการเห็นคุณค่า ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.67) และจากการสังเกตครั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53) ทั้งนี้จะเนื่องจาก

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เข้าด้วยกันได้ ซึ่งนักเรียนได้ทำกิจกรรมดูแลรักษาสัน เรื่องจิตอาสารับใช้สังคม กิจกรรมรูปภาพ การทำความสะอาดห้องเรียน และรูปภาพบุคคล และหน่วยงานที่ทำประโยชน์ต่อสังคม กิจกรรมดูวิดีโอ เรื่อง Big cleaning day in School และเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของเรา นักเรียนสามารถนำ จิตสาธารณะทั้ง 3 ด้านมาปฏิบัติตนจริงในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่พบเห็นในโรงเรียน ชุมชนใกล้เคียงบริเวณโรงเรียน และในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีน้ำใจทั้งต่อครู เพื่อน และคนในสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและมีความพึงพอใจที่จะช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนได้ได้ร่วมกัน รวมถึงนักเรียนยังเป็นคนที่รู้จักดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียนที่ต้องใช้ร่วมกัน โดยการแสดงถึงการดูแลรักษาไม่ให้

เกิดชำรุดเสียหาย ไม่ทำให้สกปรก ไม่เคลื่อนย้ายสิ่งของ ไม่หยิบจับของที่ใช้ร่วมกันมาเป็นของตน รวมถึงการปฏิบัติตามกฎในการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกันอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ นักเรียนยังได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งกิจกรรมภายในโรงเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมนอกห้องเรียน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีให้กับสังคมด้วยความกระตือรือร้น ทำด้วยความเต็มใจไม่หวังสิ่งตอบแทน ถือเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการทำความดีให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา ตามความสามารถของตนเอง ยังส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีจิตสาธารณะและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม เป็นการจัดการเรียนรู้ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมผ่านขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนรับใช้สังคม ในขั้นนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติตน การฝึกทักษะที่จำเป็นเวลาเข้าไปรับใช้สังคมในสถานการณ์จริง เรียนรู้ถึงบุคคลตัวอย่างที่มีจิตสาธารณะต่อสังคม เป็นการปูพื้นฐานทางด้านจิตใจ ปลุกฝังให้นักเรียนมีต้นแบบที่ดี ขั้นการสำรวจปัญหา นักเรียนมีการร่วมกันพิจารณาชุมชนที่จะทำกิจกรรม กำหนดขอบเขตพื้นที่ มีการสำรวจชุมชน สภาพและปัญหาที่ชุมชนต้องการได้รับการแก้ปัญหาที่สนใจ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ขั้นการวางแผนรับใช้สังคม นักเรียนนำปัญหาที่พบจากการออกไปสำรวจมาสรุป ร่วมกันคิดหาวิธีที่จะไปทำกิจกรรมรับใช้สังคม กำหนดหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่ม รวมถึงการกำหนดวันและเวลาที่จะเข้าไปทำกิจกรรมรับใช้สังคม ให้แน่ชัด ขั้นการลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม เป็นขั้นที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ โดยมีครูเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำระหว่างที่นักเรียนลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมรับใช้สังคมในสถานการณ์จริง และขั้นการนำเสนอผลงานการรับใช้สังคม ผู้เรียนพิจารณา ไตร่ตรองวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ที่ได้รับ สรุปผลการดำเนินกิจกรรมในการรับใช้สังคม เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามทั้ง 5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม กระตุ้นให้นักเรียนเล็งเห็นสภาพปัญหาในสังคม ไม่ทำตัวนิ่งเฉยกับสถานการณ์ที่ทำให้คนขาดจิตสาธารณะ ทำให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะต่อส่วนรวมมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey (1962) ที่ว่าพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์ และความสนใจของผู้เรียนการจัดการสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง และสอดคล้องกับ Kolb (1984) ที่ว่าความรู้ที่จะถูกสร้างขึ้นนี้ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ลักษณะประสบการณ์เชิงรูปธรรม (CE) เป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ขั้นที่ 2 ลักษณะการไตร่ตรอง (RO) เป็นการทำความเข้าใจประสบการณ์ต่างๆ ที่ค้นพบด้วยการสังเกตและไตร่ตรองจากหลายๆ แง่มุม ขั้นที่ 3 ลักษณะสรุปเป็นหลักการนามธรรม (AC) เป็นการเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและความคิดมากกว่าการใช้ความรู้สึกในการเข้าใจปัญหา และสถานการณ์ที่ได้พบ สามารถสร้างความคิดรวบยอดใหม่ๆ ขั้นที่ 4 ลักษณะการทดลองปฏิบัติจริง (AE) เป็นการนำเอาความคิดทฤษฎีที่สรุปได้ไปใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติและคำนึงถึงเฉพาะสิ่งที่ทำไปแล้วได้ผลจริง ซึ่งผลการวิจัยที่พบมีผลในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ Taitorphon, et al (2015, pp. 1-12) ที่วิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนด้วยจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมมีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจาก

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักเรียนได้ทำกิจกรรมออกไปสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เป็นการให้นักเรียนได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมในสภาพจริง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนกระบวนการใช้ความคิดของตนเองอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวและเป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน การสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ นักเรียนจะได้ฝึกการพูดคุย ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาที่พบ หาแนวทางการแก้ไขปัญหา นักเรียนได้นำข้อมูลที่ได้มาจากการพิจารณาในส่วนของตนเองมาแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม เพื่อให้ได้บทสรุปร่วมกัน และได้นำเสนอแนวความคิด เพื่อหาข้อสรุปของแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่พบ กิจกรรมนี้ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนด้วยเหตุและผล ทำให้ได้ข้อสรุปที่เป็นมุมมองใหม่ๆ ของการแก้ปัญหา

2.2 การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการรับใช้สังคมเพื่อแก้ปัญหาหรือทำประโยชน์ให้กับสังคม เป็นการฝึกให้นักเรียนมีจิตสาธารณะต่อสังคมส่วนรวม ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้กับสังคม โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ถือเป็นการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงการทำความดีให้กับสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจ และเต็มใจ การเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญาตามความสามารถของตนเอง ซึ่งผลของการกระทำจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ทั้งนี้ การจัดทำกิจกรรมการรับใช้สังคมส่งผลให้นักเรียนมีจิตสาธารณะทั้งต่อตนเอง เพื่อน และคนในสังคม รู้จักการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องเล็กน้อย เช่น การปิดไฟเมื่อไม่ใช้งาน การไม่ทำลายสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน เป็นการฝึกนิสัยของตนเองตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เรื่องใกล้ตัว จนไปถึงเรื่องของสังคมให้มีจิตสาธารณะอยู่เสมอผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Khammani (2008, p. 133) ที่ได้สรุปหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่สำคัญไว้ว่า ผู้เรียนมีการกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนดมีการศึกษาความต้องการของชุมชน และเลือกกิจกรรมที่จะรับใช้สังคม มีการวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก มีการจัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการใช้สังคม มีการวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติการใช้สังคม และมีการคิดพัฒนา และสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐาน มีการนำความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานที่ได้ไปทดลองใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ๆ ผู้สอนมีการติดตามผลการนำความรู้/ความคิด/หลักการ/สมมติฐานไปใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการนำไปใช้ และอภิปรายหาข้อสรุปความรู้ ความคิดใหม่ๆ หรือปรับเปลี่ยนความคิดตามความเหมาะสม ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย และการวัดและประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้ มิใช่วัดผลการรับใช้สังคมผลการวิจัยที่พบมีผลในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ Chuayprom and Kaewurai (2016, pp. 133-146) ที่ได้ทำวิจัยพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แล้วพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะทุกด้านและโดยรวมหลังการเรียนรู้ใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นแล้วสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้วิจัยต้องศึกษาขั้นตอนการรับใช้สังคมให้ชัดเจนว่าจะทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมอย่างไรบ้าง และสามารถนำแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมและการรับใช้สังคมไปใช้ในชีวิตประจำวันที่พบเห็นได้

อย่างไรบ้าง เพื่อทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการรับใช้สังคม

1.2 ผู้วิจัยควรเชื่อมโยงจิตสาธารณะในด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งในชุมชนและสังคม เพื่อให้นักเรียนได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

1.3 ผู้วิจัยต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงมีความหลากหลาย โดยการฝึกการเตรียมความพร้อมในการรับใช้สังคม การทำแบบฝึกหัด การสำรวจปัญหาที่อยู่ใกล้ตัว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ศึกษาพัฒนาการด้านจิตสาธารณะของผู้เรียนในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า จิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นการจัดระบบ ด้านการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ภายในโรงเรียน และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย จะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจไม่ได้อยู่ในขั้นพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยและพัฒนาด้านความมีน้ำใจต่อครู เพื่อน และบุคคลอื่น โดยใช้สื่อในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านความมีน้ำใจ เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีน้ำใจสู่ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

References

- Chareonwongsak, K. (2000). *The Philosopher educator*. Bangkok: Success Media. [in Thai]
- Chuayprom, S., & Kaewurai, W. (2016). A development of activities model to enhance public mind through service learning for elementary students. *Lampang Rajabhat University Journal*, 5(2), 133-146. [in Thai]
- Chungphisud, S. (2001). Public consciousness. *Art and culture*, 22(9), 22 – 23. [in Thai]
- Dewey, J. (1962). *Democracy and education*. Boston: Houghton Mifflin.
- Kasemnat, L., et al. (2003). *Primary students development model have a public mind: Long-term study*. Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Khammani, T. (2008). *Science teaching: Knowledge for the learning process effective*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Ministry of Education. (2008). *The basic education core curriculum 2008*. Bangkok: Printing Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [in Thai]
- Singhapol, S. (1999). Must teach new consciousness. *Srimajan*, 13(27), 15-16. [in Thai]
- Sutthirat, C. (2014). *Teach children to have public mind*. Bangkok: V-print. [in Thai]
- Taitorphon, W., Sawagpun, P., Kaewurai, W., & Wattanatorn, A. (2015). The development of enrichment curriculum to enhance public mind through social cognitive theory and service learning for lower secondary school students. *Journal of Education Naresuan University*, 17(2), 1-12. [in Thai]
- Tonsricharoen, N. (2003). Service learning: Learning from social help. *Reform*, 6(62), 23-26. [in Thai]
- Vechayant, C. (2001). *A development of instructional design using service learning technique for enhancing social service awareness, problem solving skill and learning achievement of lower secondary school students* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]